

Філіппова Л.Я. Автоматизированные библиографические базы данных: Пользовательский подход: Книга для работников электронных библиотек и информационных служб, имеющих гуманитарное образование. - К.: ЧП «Интеграл Кин», 1998. - 191 с.

Сучасні тенденції розвитку вітчизняного бібліографознавства та бібліотекознавства збігаються у напрямі дослідження процесів впровадження засобів інформаційних технологій: комп'ютерних і телекомунікаційних (або сітьових). Вислідом цього стало накопичення певних підходів до усвідомлення ролі й місця бібліотечно-бібліографічних структур у цих нових інформаційно-комп'ютерних процесах, який дедалі більше охоплюють бібліотечне середовище.

У монографії Л.Я.Філіппової пропонується ще один підхід щодо розгляду автоматизованих бібліографічних баз даних (ББД) — користувачький. Тобто, він, на думку автора, дозволяє розглядати ББД не з традиційних позицій, а з позиції користувачів — бібліотечних працівників, інформаційних посередників (брокерів, менеджерів) та кінцевих користувачів (читачів). Завдяки такому підходу до предмета дослідження працівники інформаційно-бібліотечних структур мають можливість ознайомитися з результатами аналізу прикладних аспектів ББД, осмислення теоретичних основ створення інформаційних систем та баз даних і в підсумку — визначення місця й значення бібліографічних служб (самостійних або в структурі бібліотек) у сучасній інформаційній інфраструктурі України. Цей матеріал міститься в розділах, присвячених загальнотеоретичному й методологічному обґрунтуванню розробки інформаційних систем і БД, показу можливостей інформаційно-бібліотечних працівників брати участь на всіх етапах розроблення і впровадження комп'ютерних та телекомунікаційних технологій. Чітко окреслено ті функції, котрі в цих процесах професійно грамотно може виконати тільки бібліотечний працівник. Так, на стадії проектування ББД — це ство-

рення моделі предметної області автоматизації, зокрема й алгоритму з докладним викладом процесів і операцій бібліографічних технологій, а на стадії впровадження і практичної реалізації ББД - здійснення функцій запровадження даних, редагування й актуалізації, бібліографічного пошуку.

У цілому згідно з користувачьким підходом до розгляду ББД структура даної книги складається з трьох розділів.

Перший розділ «Автоматизовані бази і банки даних» (в п'яти параграфах) послідовно розкриває основи й складові теорії баз даних та інших наук інформаційно-комп'ютерного циклу. Зокрема, подається оглядова інформація про бази (БД) і банки даних (БнД) у складі світового інформаційного простору, оцінка їхнього значення, простежуються етапи розвитку, загальна характеристика БД і БнД. Останній аспект, чи не найголовніший у розділі, розкривається через викладення відомостей про склад, основні компоненти, архітектуру і моделі, ключові етапи побудови БД. Таким чином, формується цілісне уявлення про теоретичні й практичні аспекти створення БД і БнД з урахуванням їхньої адаптації в умовах інформаційно-бібліотечного середовища.

Другий розділ «Автоматизовані бібліографічні бази даних (ББД)», на нашу думку, має кардинальне значення у монографії. Після обґрунтування поняття ББД як інформаційної основи бібліографічної (і бібліотечної) системи та характеристики її складу, автор досліджує дві важливі проблеми: стандартизація ББД та їх лінгвістичне забезпечення.

Тут подано і результати дослідження автоматизованих інформаційно-бібліографічних систем за такими аспектами: структура, властивості, типологія. Висловлена авторська точка зору щодо організації автоматизованих бібліографічних систем у будь-якій інформаційно-документній сфері: книготорговельній, видавничій, архівній, музейній та інформації. Особливо цінним є матеріал, присвячений аналізу практичного досвіду створення і використання ББД у бібліотеках, методиці й технології бібліографічного пошуку на базі програмного забезпечення ББД - ППП CDS/ISIS (ЮНЕСКО).

Матеріал заключного параграфа розділу характеризує бібліографічні ресурси в Internet, у тому числі й українські. Він ілюструється додатками, що складаються з фрагментів навчально-методичних матеріалів (підготовлених автором з курсу «Основи роботи в Інтернет» для бібліотечних праців-

ників) та списків адрес бібліотечних серверів найбільших національних бібліотек світу в мережі.

Третій розділ — «Навчання користувачів навичкам роботи з автоматизованими бібліографічними базами даних» — насправді охоплює дещо більший ряд питань. Тут висвітлюються проблеми кадрового забезпечення функціонування електронних бібліотек, яке ґрунтується на викладацькому досвіді автора та її колег з Харківської державної академії культури. Практичну ілюстрацію цього матеріалу ми знаходимо у додатках, де наводяться повні тексти навчальних програм дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу, що викладаються на кафедрі інформаційних технологій ХДАК. Процес навчання кінцевих користувачів (читачів) основам інформаційно-бібліографічної грамотності реалізується на базі функціональних підсистем (або АРМ) автоматизованої бібліотечно-бібліографічної системи. Викладено зміст авторської програми «Інформаційна культура спеціаліста науково-технічного профілю», розробленої в ХДАК для комплексного курсу «Інформаційна культура спеціаліста». Ця програма може служити основою для розроблення навчальних програм у межах функціонального модуля АББС.

Книга Л.Я.Філіппової жанрово належна до наукових видань, але в ній є елементи практичного і водночас навчального посібника. Така інтегрованість видання не випадкова, тому що автор, окрім наукового, досконало володіє певним практичним та викладацьким досвідом. Безумовно, в ньому можна знайти деякі недоліки, певний суб'єктивізм при розгляді об'єкту дослідження. Однак важливим є те, що з'явилася книга, яка майже вперше в українських бібліотечно-бібліографічних науках об'єднала теорію і практику з питань інтеграції комп'ютерних і бібліографічних технологій. Її своєчасність і актуальність є незаперечною. Вона стане цінним джерелом інформації для бібліотекарів-практиків, викладачів, аспірантів, студентів, що опрацьовують і цікавляться питаннями автоматизації бібліотечних та бібліографічних процесів.

Тітова Людмила,
к. пед. н.,

доцент кафедри інформатики
Київського національного
університету культури і
мистецтв